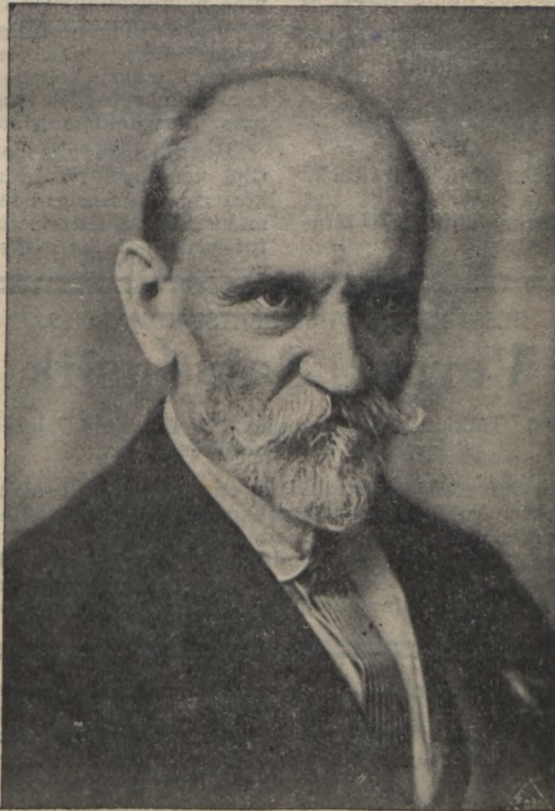

KIEVAIDIK

Jaan Rānis.

Töökavatsusi.

Võistluskirjutised noorsoole.

Käesolevaaga kuulutab E. Noorsoo Karskusliit välja võistluskirjutised noorsoole järgmistele teemidele.

I) Ühe noorsooorganisatsiooni ajalugu¹⁾.

II) Millisena kujufleksin ideaalset noorkarsklasi²⁾?

Võistlustingimused on järgmised:

1. Nendele teemidele kirjutajate vanus ei tohi olla 1. II. 30., a. üle 21 aasta.

2. Aufasuks annab E. N. Karskusliit paremate tööde autoritele, nii esimesele kui ka teisele teemile kirjutajatele, I—30 kr., II—20 kr., III—10 kr.

Auhinnad antakse välja kirjanduse näol auhinnasaaja valikul.

3. E. N. Karskusliidul on õigus paremaid töid oma väljaannetes avaldada nende eest autoritele tasu määramises hariliku korra järele. Kõik võistluskirjutiste käsikirjad jäävad liidu arhiivi, kus nad alal hoitakse.

4. Võistluskirjutised tulevad mõne märksõna all saata E. N. Karskusliidu juhatusele (Tartu, postk. 86) hiljemalt 1 veebruariks 1929. a. Kinnises ümbrikus (mis kannab sama märksõna) lisatagu juurde autori nimi, sündimisaeg, aadress, organisatsiooni nimi, kui autor sarnasusse kuulub, kool ja klass, kui autor õpilane.

Ümbrik avatakse päale töö hindamist. Auhindata jäävad tööde ümbrikke üldse ei avata.

5. Kirjutet töid hindavad hrad prof. P. Põld, E. Kubjas ja V. Olup.

1) Teemi käsitlemiseks juhtnõõrid 1928/29 a. „Kevadiku“ № 2.-s ja 5.-as.

2) Teemi käsitlemiseks juhtnõõrid järgmises numbris.

Noorsoo tegelaste kursus.

Käesoleva aasta lõpul korraldab E. Noorsoo Karskusliit järjekorralise, arvult neljanda, noorsoo tegelaste kursuse. Kursus kestab viis päeva ning selle kohaks on Tartu. Kursusel läbivõetavad ained jagunevad kolme ossa: teoreetilisse, praktilisse ja näitlikku.

Teoreetilises osas leiavad käsitlemist: noorsoo karskusliikumine (4 tundi), noorsooliikumise alused (3 t.) ja karskusliikumise alused (2 t.).

Praktilises osas käsitletakse: deklamatsiooni ja kõnekunsti algeid (7 t.), ühingute asjaajamist ja rakendusraamatute pidamist (2 t.), koosolekute juhatamist (1 t.), õpiringide korraldust (1 t.), ühistegevust ja kooli-kooperatiive (2 t.), noorte karskustoimkondade tööd (1 t.), tööd kirjandus (2 t.), spordi (1 t.) ja karskusringides (1 t.).

Näitlikus osas korraldetakse näitlik õpiring (2 t.) ja näitlik vaidluskoosolek (1 t.) ning ekskursioonid ülikooli raamatukokku, E. Rahva Muuseumi (Raadimõisa) ja Terwishoiu muuseumi.

Lektoreiks palutakse tuntud seltskonna ning noorsooliikumise tegelasi.

Viies õhtust on reserveerit: üks ühiseks kelgusõiduks, teine teatriskäigu („Vane muine“) jaoks, kolmas liidu asemikekoogu koosolekuks, neljas (vanaaastaõhtu) teeõhtuks, viies deklamatsioonivõistluseks.

Raudteel sõiduks loodetakse saada vabariigi valitsuselt 50% hinnaalandust. Ühis-korter on kursusel tasuta kasutada; võimaluse korral muretsetakse väljaspoolt Tartut osavõtjatele ka maksuta lõunad.

EESTI KIRJANDUSE SELTSI KIRJASTUS.

Jules Verne: Saladuslik saar.

Romaan 60 pildiga. Tõlkinud A. Ainomäe, 620 lk., hind 7 kr., paremal paberil 8 kr. 50 s., kalingurkõites 10 kr.

Jules Verne'i jutustamisemeisterlikkus on tuntud ja usaldatav. Käesolevas romaanis kujutatakse, kuidas viis põgenikku kantakse õhupallis tormiga Vaikse ookeani tühjale saarele. Siin peavad mehed paljaste kätega, kuid taipava mõistuse ja hakkava südamega kaitsma end tundmatute hädade eest ning seadma sisse uue elu. See läheb neil mehiselt korda: nad muretsevad enesele isegi elektri. Romaanis on palju teguderohket sündmustikku, julget meelt ja suurejoonelist eluvõitlust.

Kirjavahetajaid liikmeid.

(Järg „Kevadik“ nr. 5 ja 6 1928/29 avaldetuile)

33) Olga Habo (end. Tallinna I tütarl. gümn. kirjand.-tedusl. ringi l.), 34) Elmar Graup, 35) Martin Gross (end. Rakvere õpil. Seminari karskusringi liige), 36) Salme Ibius, 37) Elmar Joonas (end. H. Treffneri gümn. karskusringi l.), 38) Eduard Jungerman (end. Läänemaa ühisgümn. k. r. l.), 39) Edith Köll, 40) Harry Löfgren (Soome Öppiva Noorsoo Karskusliidu sekretär,

41) Voldemar Mustel (end. Ambla ühisgümn. õp. üh. „Püüde“ karskusosakonna l.), 42) Äliide Rebane (end. Tartu E. tütarl. gümn. k. r. „Äita“ l.), 43) dr. P. Touvinen (Soome Öppiva Noorsoo Karskusliit), 44) August Vasil (end. Rakvere õp. sem. karskusringi l.), 45) Elmar Veide (I. O. G. T. Eesti loož „Kalevipoeg“ N. 1), 46) Johannes Volens (Läänemaa õpet. seminari õppurühing), 47) Priidu Usar (Läänemaa ühisgümn. k. r. l.), 48) T. Zommers (Läti Üliõpilaste Karskusühendus).

Noorsoo enesekasvatuse ja elureformi ajakiri.

№ 1

VII aastakäik

1929/30

AUHINNATUD LUULETUSI.¹⁾

ROBERT GRAUBERG.

Vallatu.

<i>Mõista, velleke, peos mis mul pakitseb,</i>	<i>angervaksade vahele.</i>
<i>poeb sõrmede vahel, väriseb, tuksub —</i>	<i>see punalind leevike,</i>
<i>hüpleb vallatu üles-alla;</i>	<i>ütliid, ent eksid</i>
<i>essiku-emiku vahelt valla</i>	<i>pole see sulgse lindude killast,</i>
<i>rabeleb — põgeneb, pelgub?</i>	<i>pole see varvike vaablaste vallast —</i>
<i>Kardan, et kukub ta hangede hõlma</i>	<i>illeke ilusam hänisilmast,</i>
<i>sambla sülle —</i>	<i>pilleke punasem veripunast —</i>
<i>poeb et pisike põue mulla,</i>	<i>kord päiksehell,</i>
<i>kollade killa,</i>	<i>taas valus kida</i>
<i>pohlade peitu,</i>	<i>mõista, vell — see virve süda.</i>

BERNHARD KANGRO.

Aprilli variatsioon.

*Ühel selgel aprilli õhtul leidsin ma jällegi enda.
Taevas punetas läänes ning õhk näis karge ja jahe.
Õhtu vaatas läbi akna mu väiksesse tuppa kui sõber.
Sellel kevadõhtul leidsin ma jällegi enda,
vastset hülgasin luule, keda armastand seni kui venda.
Ühtu too sai nukraks hüvastijätuks me kahe.*

1) Vt. lkk. 16 „Noorte luuletusõistluse tagajärjed“.

Tänav rökkab ja häälest linn heliseb, haliseb, kumab.
 Taevas herendab vähe, tähed üksikud süttivad kauged.
 Väljast hämarik suur ja mõõtmatu hüüab mu tuppa,
 tänav rökatab vallatust naerust, öös heliseb miski ja kumab,
 karja järele kari all pimedas kõndijaid sumab. —
 Kaua istuda tahaksin nõnda ja sulguda lauged.

ALMA KAAL

Mida me kardame.

Ega me surma karda,
 me'i kartnud enne sündimist ka olemata olla.
 Ega me elu karda,
 hää on ju naerda ja nuttagi, minna ja tulla.
 Ega me võitlust karda,
 kui oleks vaid kaks teed: võita või surra.
 Ega me kannatust karda,
 kui ta meid mitte nii poolikult katki ei murra.
 Kardame elutsemist,
 sest ta on hall ja ta pole ei surm ega elu.
 Kardame elutsemist,
 sest ta ei vaimusta ega too rõõmu ei valu.
 Ega me surma karda,
 hää oli enne sündimistki olemata olla.
 Ega me elu karda,
 vaid valu, mis ei surma ega lase end suruda alla.

Zürri liige Fr. Tuglas luuletusvõistlusest.

Kuigi luuletusvõistlusest osavõtt on suur, pole lõplik saak eriti rikas ega väljapaistev. Suur osa võistlejaist on hoopis abitud algajad. Kuid ka ülejäänute teemid on enamasti vähe huvitavad või vorm vigane.

Üht ja teist värsket ning lubavat on siin ometi. Ja sellepärast ei leia ma, et võistlus oleks asjatult korraldet.

Tartus, 22. juunil 1929.

A. KÜNG.

Meie tee.

Meie noorsoo karskusliikumisele ja selle juhtidele on mitmel puhul kallale kipunud kahest laagrist. Ühelt poolt, päämiselt vanemate karskustegelaste ringkonnist, on lastud lendu süüdistusi, et noorsoo karskusliikumine teeb liig vähe tegemist otsekohe karskustööga ning raiskab oma jõudu igasuguste muude harrastuste edendamisele.

Selliseid etteheiteid kuulsime veel hiljuti Pärnu noorsoo suvipidustusil lugupeetud prouade H. Põllu ja H. Mäelo suust.

Teisalt, päämiselt individualistlikest intelligentsi, ka elureformistlikult suu-

nat intelligentsi ja noorsooliikumise ringkonnist kuulduvad hääled, mis räägivad eestkätt karskusliikumise, kuid ka noorsoo karskusliikumise, ideoloogia kui ka inimeste liigsest kitsusest ja piiratuses. Öeldakse, et nooredki ei nägevat muud kui oma karskust, mitmekülgne elu jäävat nende poolt tervikuna haaramata, kord pähe pandud silmaklapid takistavat seda. Siin on meil tegemist diametraalselt vastupidiste süüdistustega. Kummal laagril on õigus?

Kelle seisukohti peame oma töö juhtimisel mõõduandvaiks pidama?

Meie ütleme: mõlemad ringkonnad pole mõistnud noorsoo karskusliikumise õiget palet, ta sisimat olemust. See on johtund sellest, et asutakse asja kallale dogmaatilisel, analüüsivõimata nähet tarvitatakse ta kohta šabloonseid kriteeriume; püütakse pookida talle suunda, mis sellele orgaaniliselt võõras. Järelikult kui kumbki etteheitjaist pole õieti taband meie töö tõukejõude, ei saa meie arvesse võtta etteheiteile järgnevaid „lahkeid nõuandeid“.

Mõlemale ringkonnale tähelepanemiseks olgu siinkohal toodud mõningad meie seisukohad, mille esitamine loodetavasti aitab kõrvaldada seniseid noorsoo karskusliikumise valesi tõlgitsemisi.

Mis on meile karskusidee?

See pole meile mingi omaette väärtusidee nagu näit. vabadus. Karskus on meile 1) abinõuks kõiki meie võimeid harmooniliselt maksimumini arendada, 2) meis asuva sotsiaalse tunde reageerimine neile määratuile viletsusile mida, on põhjustand alkoholism.

Teine moment on seejuures olulisem.

Võib olla, kui poleks alkohol laimate rahvakihitide seas sellist hävitus-tööd teind, poleks meiegi absolutistid.

Kuidas eksivad need, kes arvavad, et lihtsalt võimetusest ja kitsusest ollakse karsklased. Milline vahe on selle vahel, et tahta ja keelduda ja üldse mitte tahta ja keelduda.

Tahta ja siiski sotsiaalseil põhjusil keelduda, selles on siiski midagi heroilist. Oelgu härrad äärmised individualistid selle kohta mis tahes.

Kuidas meidki veetleb elu, kuidas januneme eneseteostuse, igatseme elamuste järele. Ning meie võitleme, ent ka nautime maailma poolt pakutavat hääd.

Tunneme rõõmu ilusast luuletusest, vaimustume tõusva päikese kuld-kargusest, kihutame sportlikust lõbust aetuna suuskadel mööda lumiseid välju. Ent keeldume säääl nautimast, kus meie sisetunne keeldumist nõuab. Meie ei usu, et nende kõikmaitsjate elamuste skaala hulga laiem meie omast oleks. Ning kui see ongi laiem, siis selliste elamuste poolest, mis pole väärsed mõtlevale ja vastutustundeli-sele indiviidile. Niipalju neile, kes näevad meis liigset kitsust.

Ent mõni sõna ka neile, kes tahaksid, et piirduksime puhtkarskustööga.

Ütleme otsekoheselt, meid ei rahulda see, meile on karskus iseenest mõistetavaks kohustuseks, mille alaline käsitlemine võib kannatlikumagi ära tüüdata.

Meie kujundame endis karskusveendumuse, meie propageerime karskusideed ning aitame karskusveendumuse kujunemiseks teisteski kaasa, ent meie ei piirdu üksi sellega. Oma-des org.-es teeme muudki, on palju teisi samatähtsaid probleeme.

Meie igatsus suundub täiskarske noorsooliikumise poole. Noorsooliikumise, mis seevõrd idealistlikul pinnal baseerub, et säääl ei tarvitsse rääkida karskusest, kuna see iseenest mõistetavaks nõudeks oleks.

Prouad ning härrad arvustajad, püüdke mõista meid!

Keelekultuur I puhul.

Tartu Keeleuendusühingu väljaanne. Toimetand: J. Aavik, O. Loorits, J. Mägiste.

Tartu 1928—9. 72 lhk., hind 125 snt.

„Keelekultuur I“ ilmumine osutus paratamatuks, taotelles vaba väljendusvõimalust keeleuenduslasile. Teame ju, et enamik aegkirju ja kirjastusi sammuvad pedantselt „Õigekeelsuse sõnaraamatu“ kitsais piires ja püüavad sumbutada, avalikkuse eest varjata, keeleuenduse kestvat elujõudu. Siin protestitakse selle erapoolikuse ja sallimattuse vastu, mis nii omane keeleuend-

duse vastasele. Jälgides lähemalt J. Hornungi ja Ed. Ahrensi reformide saatust imestame, nähes millist otstarbekohasuse printsiipi kaitsti siis, aegade möödudes võime avastada samu veidrusi praegustegi alalhoidlaste seas. Hornungi reform tunnusteti kaasaegiste poolt otstarbekohatuks, aga tema ignoreeris Stahli vormi „eth minna sahin vel voixin armastust sahma.“

Hornung tarvit as „Kristus“ pro „Christus“, see loeti halvaks, sest säält oieks pidand järgnema „Mats“ pro „Matthaeus“. Ahrensi reformid, mis lõplikult fikseerisid praeguse kirjaviisi, olid visad läbi minema, vastuseis oli vaid vastuseisu pärast, konservatiivsed oldi, et mitte olla revolutsioonilised. Hinnakem J. Aavikugi vaeva murdmaks seda fardund paigalolu, kuigi vast keelelist revolutsiooni soodustas üldine aja revolutsiooniline ja murdatahtev meeleolu!

Ent küllalt minevikku! Näeme, et eesti kirjakeel rajati vale aluselle, on salat keele iseloom ja omapära, teda on püüt painutada saksa ja ladina keele reeglite alla (6 käänet j. m.), ta on lood vaid ühest murdest kõigi selle halbade vormega, kuna neid oleks võind asendada teiste murrete paremaiga. Ses sihis kunstlikult ja kunstiliselt luues ja parandades püüab keeleuendus kohendada endist viigast keele alust. Ilu, rikkus, täpsus ja omapära!

On palju seiku (asjaolusid), mis räägivad keeleuenduse poolt. Peab vaid evima (saksak: haben) julguse ja kultuuritahte, peab tundma loomisrõõmu ja võitlejate veelevust. Vastuseis on ju lihtsam, „kõik on hukkamõistja poolt: traditsioon, inimlik laiskus ja inimlik mõttetuumus. Tal pole muud farvis teha kui tarvitada ammukat-sut tundmusi, mõtteid ning sõnu (Fr. Tuglas). Noorte tee on võitlustee, noorte püüid parema, peenema ja kaunima kultuuri järele on raugemattu, noorile viirastuvad kauge-

mad ja avaramad tipud. Seski küsimuses noored võivad julgelt ja määravalt kaasa rääkida ja võidelda parema keele eest. Laialipaisat uuenduslasi tahab nüüd „K. I“ koondada ja luua siingi enam distsipliini. (vrd. Joh. Aaviku artikkel „Kevadikus“ № 3 1928/9).

Uuendusina kuuluksid esmajärjekorras tarvitusele (Aaviku loetelu järgi): -tet ja -nd partitsiivid; -like pro -likkude; kõrvalrõhulise silbi järele -lle ja -ttus pro -le ja -tus; võia, võiakse pro võida, võidakse; nominatiivliitumusi j. m. v. Transkriptsiooni alal muidugi „y“ pro „ü.“

Tunneme kõik „Kevadiku“ jaatavat suhet uuendusile, sama on olnud ka „Uudismaa“ seisukoht (uuendet keelt tarvitetakse ka pea eranditult noorte oma väljaandeis) ja seda on avaldand ksv! A. Künigi referaat noorpõlve ülesannetest ühiskondlikultuurilises elus, Pärnu suvipidustusil — see peaks olema kohustav kõigile!

Lõpetades neid lühidasi ridu „Kevadikule“ hellitan igatsust keeleuenduse võiduks ja avaldan lootust, et noored ei murra oma elkäijate traditsiooni ja lähevad koos praeguse kultuursema põlvega.

Tehes kokkuvõtet: „K. I“ on teretunud raamat noorile, ootame, et sellele I. järgneb II. Siin on väljenduse leidnud kogu too kääriv meeleolu „keelekonservatiivsete“ vastu, seega on ta ka noorte meeleolu kajastai.

—rR—

Aleksander Elango.

(Tema lahkumise puhuks E. Noorsoo Karskusliidu esimehe kohalt¹⁾.)

On lahkund meie tööringist Aleksander Elango sümpaatne ja hooguandev kuju. Just pärast üleemeelseid suvipidustusi, mille hästi-õnnestumises oli temal enim teeneid, pidime aktsepteerima selle kurva teate.

Raske on esiteks kujutella olukorda, et meie töökoosolekuil puudub Elango rikkalikke kogemusi peitev ja rohkeist vastseist kavatsusist tulvav kuju. Ikka leidlikuna, ikka optimistlikuna (kuigi vahest sõnusse pudenes pisut pessimismi) ja oma kaastöölisi kooskõlaselt häälestada suutvana mäletame teda kui juhti.

Kuid teda kutsuvad juba suuremad ja väärilisemad ülesanded.

Kuna Elango on sündund teisile tööalule ja lakand mõneks ajaks meiega

¹⁾ Käesoleva aasta septembri lõpul sõitis mag. A. Elango Tartu ülikooli teadusliku stipendiaadina Viini.

kaasa töötamast, siis osutub moment kohaseks, et teha kokkuvõtteid tema tegevusest noorsookarskusliikumise alal ja langetada hinnanguid, mis küll siinkohal peab toimuma võimalikult põgusalt ja napirealiselt.

A. Elango on sündinud 21. veebr 1902. a. Vastse-Nõos.

Tartus koolis käies virgub temas. varakult spontaansele isetegevusele suunduv noorsooliikumise vaim (juba kohaliku „Kroonugümn.“ I klassis asutas ta 4–5 kaasõppuriga käsikirjalise ajakirja), mis ta kaasa kisub eelrevolutsioonaaegsesse põrandaalusesse noorsooliikumisse.

Eesti riikliku iseseisvuse saabumise ja legaalse noorsooliikumise esilepukkemisega sai Elangost agaraimaid noorsootegelasi. Temast sai Ulemaalise Oppiva Noorsoo Keskbüroo juht, seega meie noorsooliikumise pea-kandesammas. Kõik suuremad ettevõtted ja sündmused noorte peres on tihedas sidemes Elango nimega. Ta toimetab 3¹/₂ aastat „Uudismaad“ on I üleriikliku „Noorte Püha“ päätoimkonna juhataja jne. Üha kohtame teda kongressel referendina ja juhatajana. Ikka on ta valmis kandma vastutus- ja pingutusrikkamaid kohustusi.

Keset seda väsitavat enmastsalgavat ründamist lõpetas ta 1921. a. kevadel keskkooli (Tartu Kommertskooli) ja astus ülikooli, kus pärast lühiajalist ajaloo õppimist valis pääalaks pedagoogika — vististi sobivaim aine temale, kes parima osa omast elust on pühendand osavõtule noorte elust.

Paralleelselt õppimiskeskonna vahetamisega siirdus huvi keskendumine noorsooliikumise põllul järjest enam ja enam noorsoo karskusliikumisele. Juba esimesel noorsoo karsuskongressil Tartus, 10. ja 11. nov. 1922. a. kuuluvad põhireferaadid A. Elangole (ta käsitles: „Karskusliikumine ja noorsooliikumine“ ja pr. H. Kettuse kaasreferendina „Noorsoo karskustöö meil ja mujal, eriti Soomes“). Ja teisel noorsoo karsuskongressil 6. apr. 1923. a. taas Tartus, on ta veendunud Eesti Noorsoo Karskusliidu asutamise pooldaja (ehkki ta eelmisel kongressil eelistas Koolinoorsoo

Keskliidu Karskusosakonda, kuna tol korral oli veel usku selle elujõusse). Ning kui rõhva häälteenamusega ka uue liidu rajamine vajaliseks tunnistetakse, siis valitakse Elango ajutise juhataise liikmeks, kus ta teotseb abijuhatajana. Ent juba I asemikkudekogu poolt valitud juhataises töötab ta esimehena, millisel kohal on ta olnud kuni 2. juulini 1929. a., väljaarvatud aastad 1926 ja 1927, kus ta — intensiivselt ülikooli tööd tehes — igasugusest välistegevustest loobus.

Aga Elango tegevus noorsookarskusliikumise kui ka noorsooliikumise alal üldse pole piirdund ainult organisatoorse momendiga.

Ideoloogiliste küsimuste ülestõstmise ja lahendamiseiga säilitab ta enesest vast veel püsivama mälestuse. „Uudismaas“ sisalduvaist teoreetiliselt noorsooliikumist haaravaist kirjutisist kuuluvad parimad just A. Elangole, olgu A. Juhansonini või A. Lenotammini nime all. Ja meie väärtuslikem noorsookirjandus, eriti noorkarsklaste huve arvestav, on olemas ainult tänu A. Elangole. — Tuletagem meele vaid tema toimetet „Noorusjõud“ I, II & III ja huvitavat „Inimene ja aated“. Samuti omame A. Elangolt asjaliku ülevaate „Noorsookarskustööst Eestis“ jne.

Need faktid kõnelevad ise enese eest. — A. Elango on pannud aluse nii hästi meie noorsooliikumisele kui ka noorsookarskusliikumisele, ja oma küpsimaid eluaastaid just viimasele ohverdades on ta viinud selle praegusele kõrgusele.

Ja kui nüüd on lahkund meie perest see kallikspeetud juht (et minna viimistlema oma teaduslikke võimeid Austriasse — nach Wien!) ja usaldand oma senise elutöö meie kätte, siis loodame ometi endi keskele jäävat elangoliku ja seltsimeheliku ühistundest läbi imbund töövaimu ning püüame jõudumööda edasi ehitada tema poolt alustet karskusmeelset nooruskultuuri.

Ent ühtlasi loodame, et tulnud tagasi kodumaale ta ei keeldu taas omi võimeid ja kogemusi meie noorsoo karskusliikumise hääks tarvitamast.

Jaan Rainis †

12. septembril kuulsime kurba sõnumit. Meie naaberrahva Läti suurima kirjaniku nimi kustutati sel päeval elavate nimekirjast. Mida tähendas Rainis oma rahvale, näitas ta matusepäev, mis kujunes rahvuslikuks leinapäevaks. Kinnitame, et eesti noored tunnevad kaasa Läti rahvale suure huuletaja, õilsa isiku ning humaanse mõtleja surma puhul.

J. Rainis (õige nimega Plieksans) sündis 11. sept. 1865 a. Tadenavi mõisas, Illukste maakonnas. Õppis Grüvi alevi saksa koolis, Riia gümnaasiumis ja Peterburi ülikoolis, mille lõpetas õigusteaduse kandidaadina. 1891. a. asub ta Riiga toimetama „Dienas Lapo't“ („Päevalehte“). Siit peale on Rainise elu ainus võitlus õiguse ja vabaduse eest. Julgelt kuulutab ta, et maksev kord ei suuda rahuldada laiemaid rahvahulki, et valiisev kord tuleb muuta ja rahvas ise peab juhtima oma saatust. 1897. a. arreteeritakse Rainis; teda süüdistetakse maksvale korralt hüdaohtlike ideede levitamises. Paar aastat tuleb tal veeta

vanglas, mille järele kohus ta viieks aastaks Vjatka kubermangu asumisele mõistab.

1905 võtab Rainis aktiivselt osa revolutsioonilikumisest, mille järeldukel ta kodumaalt lahkuma on sunnitud. Ta asub Šveitsi, kus elab kuni 1920. aastani, mil ta taas kodumaale jõuab.

Mõnda aega on ta Riias Natsionaalteatri direktor; võtab osa poliitilisest elust läti sotsiaaldemokraatide ühe juhina seimis, on isegi lühikest aega haridusministriks.

Rainise kui kirjaniku lähedale toomine nõuab eriartiklit, siinkohal piirdume ta tähtsamate tööde mainimisega.

Need oleksid: draamadest „Tuli ja öö“, „Joosep ja tema vennad“*), luuletuskogudest „Kauge õhtu sinine kaja“, „Lõpp ja algus“, „Rahutu süda“, „Kolmed veerud“ j. t.

*) „Joosep ja tema vennad“ on eestikeeles ilmunud E. Kirjanduse Seltsi kirjastusel 1928 322 lhk, hind 2.25 kr.

R. LINNUS.

Kirjanduse lugemisest.

„Raamatud on tihedamad kui elu. Nenden on elu ekstrakt. Need on valit leheküljed elust: elu sügavus ja ilu, elu tühjus ning labasus.“

Fr. Tuglas — „Marginaalia“.

Inimisiku sisemiste väärtuste kujundlusel ja rikastumisel omab kirjandus suurimaid eeldusi. Juba küllaldane kättesaadavus tänapäeval ja kirjanduse paindub elukujutusiseloome tagavad seda.

Kasvataja sõna on ajutine, unuv, ja sellisena vähemõjuv. Ta võib koguni noorusaktiiviteedi ja murdeea loomupärase hingeelu tõttu kaasa tuua vastupidiselt — tegutsemise tarve. Kirjanduses aga väljendub eluhüve kunstikurna kaudu, väljendub vahetumalt sündmusist ja nende põhjusist-järeldus-

sist tuletet tõena. Ka kirjanduse otsem elukogemuslik laad võimaldab eeskujuna mõjudes enese ja ümbruse vahekorra määramist. Kirjandust lugedes ei saa me jääda erapooletuks päältvaatajaks, vaid elame kirjanduslike kujudega, mõtleme kas päripidiselt või vastupidiselt ühes nendega ja kujutame end nendena olevaina vastavais olukorras. Ja on koguni võimalik, et elava hingeelulise kujutluse juures võib end niivõrt teise tunda, et raske oma ja kirjanduse-isikule ettekujutatava tunde vahel vahet teha. Eriti näitlejail õnnestub see mõnel juhul. Ja kusagil tunnustab Fr. Tuglas: „Ma olen palju sellest kunstis läbi kannatand, mis alles hiljem mind isiklikult õn taband.“ — Kuid kirjanduse lugemine soodus-

tab ka mõtlemisprotsessi arengut. Selle põhjuseks osutub peamiselt kirjanduse mõjuvus meie tundeelule. Kirjandusteost jälgides tekib selles esitet juhtude, isikute ja olude ümber hulk mõttesugemeid, mis on samapalju komplitseeritumad, konkreetsemad kui on seda kirjandusteos võrreldes igapäevse tegeliku eluga. Tekivad põhjendat küsimused nõudes vastuseid, tekib mõtlemine, mis sisaldab endas arvustamise tarve ja otsustamise tungi. Viimane on seot kirjanduse eetiliste sihtide taotlusega. Nii kujuneb immanentselt teadmine väärtusist, mis aluseks osutuvad isiku ilmavaatele. Pääle muu tõstab kirjanduskunstiline teos vastavat kunstimeelt, arendab maitset ja süvendab hingelise teadvuse intensiteeti. Ent kõik oleneb vaid suhtumisest kirjandusega.

Kirjanduse lugemiseks, samuti kui vaimseks tööks üldse, peab tarvitada olema suur vabadus ja iseseisvus. Kuid ei maksa siiski keelduda tähelepanust mõne asjas kompetentse isiku näpunäiteile, eriti mis puutub kirjanduse valikusse. Siin võiks öelda nii: loetagu seda, mis meeldib, milles ollakse endale vastavaid väärtusi leidnud. Tuleb eeldada, et väärtused juhivad uutele väärtustele. Iialgi ei ole võimalik omandada sellest midagi püsivat, millele läheneme vastumeelsuse tundega. Anatole France pidi koolipõlves õppima emakeelse kirjanduse hulgas ka Racine'i värsidraamasid. Tuupimise meetodi ja õpetaja isiku tõttu sai see talle nii vastumeelseks, et ta seda raamatut enam iialgi avada ei tahtnud. Kuid hiljem tunnistas ta: „Nüüd oskan ma Racine'i pääst ja ta jääb mulle ikka uueks.“

Pole tähtis öieti kuipalju lugeda, vaid tähtsam on — kuidas? mida? John Ruskin ütleb: „Sa võiksid kõik raamatud briti muuseumis läbi lugeda, kui su elueast selleks ainult jatkuks, ja ometi täiesti harimatuks jääda; loed sa aga kümme lehekülge hääst raamatust täht tähelt, s. o. tõelise täpsusega, oled sa ikkagi teatud küsimuses haritud inimene.“ Meil armastetakse loetud raamatute rohkusega kiidelda, kuid tihti ei teata neist päälle päälkirjade

rohkem. Veel pahem, meil armastatakse hoobelda raamatute „neelamisega.“ Ent siis kaevatakse igavust, viritatakse, et pole midagi lugeda. Esitad sa aga oma parema, vastatakse: „Olen seda lugend, ja nõutakse midagi huvitavat, põnevamat. On see edvistus või maitseelagedus? Ja see odav arusaamine kirjandusest riivab kahjuks suurel määral isegi meie keskkooli noorsugu. Suurim kirjandusteoreetik ja kriitik Georg Brandes ütleb: „Raamatuid, mida ma hindan, olen ma lugend tihti rohkem kui kümme korda, ja mõnikord on mul võimata öelda, kui mitu korda olen teatud raamatut lugend.“

Ei ole õige, et lugeda oskab igaüks. Tihti võib näha, et loetakse nii öelda „kolm lehte korraga“. Raamat olevat igav. Ka siin tuleb soovitada mõttega lugemist, vaatlemist. Mida igavam koht seda aeglasemalt loetagu, siis leitakse, et sedagi kirjanik pole asjata kirjutand. Või kui sellest lõpuks muud ei omandeta, siis tahte ja püsivuse harjutusel ollakse ikkagi midagi võitnud. Aeglaselt lugemine on kirjanduse mõistmiseks suurimaid voorusi. Loetagu nii, et mõte käib lausega täpselt kaasas, et ta leiab võimalust eeskijoosta ja tagant järele tulla. Vastavad kujutlused ilmuvad ju üksteise järele ja järgmine võib eelmise täiesti välja tõrjuda, kui see veel mälu kujuna meie teadvuses fikseerund ei ole.

Üks raamatut lugemise viis on, et loetakse enne lõpp, millest oleneb, kas seda raamatut üldse loetakse. Siin kardetakse traagilist sündmustikku. „Lõpeb ta halvasti, siis ma ei loe seda raamatut,“ võib tihti kuulda. Need on parandamatud romantikud või ainult vananend lapsed. Lapsed tunnistavad ju ikka inetuks „halvasti“ lõpevad jutud: esteetiline elamus kui niisugune teeb neile valu. Kuid elu tuleb tihti vaadelda ka varju poolsest küljest. Ja mure, leina, kurvastusega tuleb tegelikku kokkupuudet igal. On hää, kui ei olda siis liig hellitet. Loomulikult peab seda kirjanduski kunstina kajastama. Kuid on ka vältimatut tõsiasia, et norutunne elus kui ka kunstis pakub sügavamaid elamusi kui

mingi romantiline ilutsemine. Muide, — August Gailit kirjutab: „ . . . on tihti nii, et meie kannatus on ühtlasi meie õnneks, sest kannatus kasvab südamesse, rõõm aga soolatuükana otsaesisele. Kurbus voolab meie veres, rõõm aga õhetab palgeil.“ Ja Gustav Suits küsib: „Mis siis, kui muresidki enam pole ja rõõmud on kui raagus lehepuu?“

Olles lõpetand mingi töö, ei heida me seda kohe kõrvale, et unustada, vaid peatume pilguks kaalutlustes, mõtlustes ja hinnangus. Samuti toimigem ka kirjandustoote lugemisel. Teose kriitiliseks hindamiseks on vajaline asjaline süsteem, kuid selle sisuliste väärtuste omandamiseks jätkub ka süvendet mõtlusest, õieti tundmusest teoses esitatu üle. See tuleb toime iseenesest meile mõjuva teose lugemise lõpetamisel, tarvis seda ainult süvendada ja kesta lasta. Sest on ju ikka nii, et „kunsti kujutused äratavad lõbu ja valu nende lõpmatuis astmeis ja mitmekesisuses: nutetakse, naerdakse, värisetakse, ihaldetakse“. On hää, kui seda tundes on võimalusi enesega täiesti üksiolemiseks. Kirjanik loob, sest et tunded teda selleks sunnivad, meie õnn on aga neid tundeid kirjanikku lugedes järele aimata. Meie tunneme loomisrõõmu teise loomingut nautides. Kirjanduslik teos on meile seda väärtuslikum mida rohkem ta meis tundeid vallale päästab. Nii saab kunstiteos ühtlasi valgusekiireks, mis lugeja hinges vastupeegeldust leides viimase olengut ta enesekriteeriumis valgustab. Kirjanduse kaudu tunneme meie, noored, päämiselt ilma ja inimesi, kuid kirjanduse kaudu jõuame ka enese seisilma tunnetuseni. — Teost lõpetades teeme kokkuvõtte sellest!

Kirjandust lugedes leiame vahetpidamata uusi mõtteid. Kuid mõtted, kui nad küllalt läbituntud pole, võivad ununeda. Sellepärast on põhjendat nende ülesmärkimise tarvidus. Jäädvustada tuleksid ainult niisugused mõtted, mis üht või teist asjaolu jälgides, üht või teist nähet vaadeldes meis on tekkinud ja mis ainult esmakordsed ja huvitavad. Mõtteid, mis meile ammu omased, pole tarvidust märkida, see oleks

asjatu ajakulu ja väärtusetu töö. Nii aegade kestel võiks tekkida huvitav kirjanduslik märkmik. Pääle selle võib kirjandust lugedes siin-sääl ükskõik mis alal leida väärtuslikke, huvitavalt sõnastet ja ilusaid lauseid. Ka neid tuleks mälu puuduliku vastuvõtuvõime eest kindlustada. Meie, kevadiku-noored, teame väga hästi, millise kiindumusega oleme haaratud suurmeeste õilsatest mõttevälgest meie ajakirja veergudel. Samuti võiks igaüks kirjandust lugedes endale vastavalt luua väärtuslikku kogu kirjanduslikku kuldvara, muidugi kõikjal märkides selle allikat või algupära. Tean üht õpetajat, tal oli looduse armastamiseks ilumeelt ja aastate kestel oli ta ligi paarituhandelise kogu esteetiliselt omaette nauditavaid loodusekirjelduse lauseid kogund. Tean samuti isikut, kes uurib erilist küsimust: kuidas kirjeldavad kirjanikud oma teostes tegelaste silmi. Tal on ütlemata kummaline kogu selleks. Kuid väärtuslikumaks kindlasti osutuvad kogud, millel mingi ilmavaateline, tõde taotlev väärtus aluseks. Ses suhtes pakub küll mingi teaduslik esitis rohkem võimalusi! Kuid siiski, kui palju pole tsiteerit Goethe't tema ilukirjanduslike teoste, eriti „Fausti“ puhul, Ibsen'it, Shakespeare'i või eesti kirjanikest Tuglast, Underi, Suitsu, Oksa j. t. On alati tänulik sarnaseid tsitaate, mõttekilde või sümboolse tähendusega katkendeid kasutada mingi referaadi või kõne ilustuseks, mingi arvamuse, väite tõestuseks, või ka et mõelda, juurelda nende puhul. Sarnaste kogude korraldamiseks tuleb eriti soojalt soovitada sedelite meetodi¹⁾, kus kergesti võimalik igasugune rühmitus.

Elame ajas, mis piiratud paljude ülesannetega. „Millal peab lugema?“ — küsitakse. Siin ei saa ette kirjutada mingeid norme nagu, mõnikord tehakse. Elu pole mingi süsteem ja inimene ei allu masina põhimõttele. Loetagu siis, kui selleks aega ja tahtmist, loetagu ka siis, kui tekib mõni paha soov või kirk midagi muud teha ja kui mõistus ütleb, et lugemine selle aset palju pare-

1) Vt. A. Kallitsi vastav kirjutis „Kevadik“ nr. 1. 1928. a.

mini täidab. Selle asemel, et eimidagi mõelda ega teha, või et lihtsalt „aega viita“ lugedes ajalehe kuulufusi, vesteldes tühja-tühja üle, mängides kasutuid mängu või vaadates mõnd sisutut ja labast etendust, filmi — selle asemel pühendetaagu end kirjanduse lugemisele. Jääks öelda veel üht: loetagu kirjandust vastavalt meeleolule. Ollakse kurb, loetagu realistlikke töid, tragöödi-aid, ja siis leitakse võib olla, et enda mured ja valud on ainult pisiasjad; ollakse rõõmus, loetagu ülemlaule, lüürikat, heleda-meeleolulist kirjandust, et võiks tunda end veelgi rõõmsamana, õnnelikumana. Nõnda lugedes omame paremaid eeldusi kirjandusteose hindamiseks ja selle väärtuste omandamiseks.

„On ainult üks õige suhtumus suurtesse:“ kirjutab Hubel (Metsanurk) Henrik Ibseni puhul, „lasta neid mõjuda idandavalt, kasvavalt, ergutavalt, jul-

gustavalt, elustavalt! Lasta mõjuda neid nõnda, nagu toimivad vihm ja päike tärkavasse taimesse.“ Nõnda lahtise hingega kirjandusse tungides võime vist küll Maksim Gorki sõnul tunnistada: „Nagu muinasilma linnud laulsid raamatud ja jutustasid mulle, vangile, kui imeline ja rikas on elu tõepoolest ning kuidas julge ja osav inimene edasi püüdes saavutada võib kõike hääd ja kaunist. Raamatud täitsid kogu mu elu mure ja igatsusega — saada midagi paremat, saada millekski paremaks, ja igatiks oli neist nagu hing, mida märgid ja sõnad sidunud paberile ja mis ellu ärkas, niipea kui silmad ja mõistus nendega kokku puutusid. Sage-dasti nutsin liigutatuna, lugedes inimesist midagi ilusat ja õilist.“¹⁾

1) Vt. „Kevadik“ nr. 2. 1926. M. Gorki — Milleks olid minule raamatud.

WALTER RATHENAU.

Need omadused käivad kaasas hinge õilsusega ja on identsed:

Pilk olulise jaoks,
Imeflus,
Usaldus,
Häätahtlikkus,
Fantaasia,
Enesefeadvus,
Lihtsus,
Meelterõõm,
Transtsendentsus.

Need kalduvused lasevad aimata orjahingi ja on identsed:

Rõõm uudsusest,
Arvustamishimu,
Dialektika,
Skeptitsism,
Kahjurõõm,
Hiilgamisiha,
Lobisemine,
Raffineerumus,
Estetism.

Teosest „Reflexionen“ tõlkind A. K.

Pärnu pidupäevilt . . .

Aega suvipidustusiks küll veel päevi mitu, kui äreva südamega sõitsin Pärnu majade vahel. Vile . . . peatus . . . kihav inimmeri . . . lilled, lilled, kõikjal lilled, jaam ehitet lippudega — algamas Pärnumaa 5. laulupidu. Jaamaisel suurelt: „Tere tulemast . . .“ Pärnu kutsus suvel kõiki, kutsus ka mind — võib olla liig vara ja kärarikkal ajal, kuid seda märkasin alles siis, kui olin juba Pärnus.

Mõned päevad, mõned tuulised ja vihmased päevad ning juba võtsin jaamas vastu saabuvailt rongelt tuttavaid kaasvõitlejaid. Pärnu kogusid nad kõik, kogusid otsima uut jõudu oma aateliseks tööks.

Käua ei kestnud need pidustusedki, varsti kolistasime tagasi kodulinna. Veel mõned

ilusad hetked Viljandi mägedes ja jätangi liikumahakkaval rongil jälle nägemiseni Tartus! Läind . . . läind kõik nii armsakssaand noored aatekaaslased! Uksi keskööl jaamast koju sammudes tulevad meelde ksv! V. Veitmanni sõnad Paidest lahkumisel: „Millest nüüd hakkame elama? — Mälestusist.“ Jah, mälestusist ja muljeist.

Läbi on suvipidustused, jäänd vaid muljeid. Kuid need muljed, need ei ole süiski sellised, kui lootsin neid olevat enne pidusi — ja võib olla jagab ka veel mõni teine ksv! minuga samu arvamisi. Ei julend neid alul avaldada, kartes, et ehk ei ole, oieti pidustusist aru saand, kuid kui hiljem ksv! A. Elango'ga rääkides temal üldiselt samad

muljed olid — siis julgen käesolevaga pidustuste kohta ka natuke pessimistlikumalt kirjutada kui võib olla teised sellesarnased kirjutised.

Pärnust suvipidustusilt lootsin leida elujõust ülekeevat noorust, noorust täis loomavat elurõõmu, vaimustet aatekaaslasi — ent leidsin enam noori vanu kui noori noori (ksv! V. Olupi avasõnad oma referaadile), polnd küllaldaselt vaimustust ja noorusrõõmu.

Neeme Ruus.

Agaramaid Pärnu koolipoisse. Omas referaadis võitles sõjalise õppuse vastu koolis. Olevat öelnud selles selliselt: „Sõjaline õppus on nais-samariitlasteta ja orkestrita ot-tarbetu“.

Siin pidi selleks ka ometi oma põhjus olema — ja eks neid olnduki, peatun vaid tähtsamail (minu arvates). Esiteks Rootsi kuninga küllasõidu ühtelangemine enne kindlaks määratud suvipidustuste ajaga, mis tingis selle alguse edasilükkamise paari päeva võrra ja kava muutmise. Viimane vist oligi üheks päämiseks vaimustuse puudumise põhjuseks, sest sellest olid ju välja jäänd esialgselt kavast väljasõit Torri, teelaud ja laevasõit õhtul ilutulestet laeval, milline teostus päeval ja veel orkestri sõnamurdmisel ilma selleta. Noored aga vajavad pääle töö ka lõbu, ja kui seda vähe on, siis ka töö muutub nagu vastumeelsemaks. P. s. tulid mitmed suvipidustusile otse Tallinnast ja olid sellest väsind.

Ja siis veel suvipidustusile üldiselt, küll võib olla mitte sellest osavõtjaille üksikult, oli kahjulik Pärnu, meie rahvarikkam ja kenam kuurort. Paljud, nagu ka mina, sõitsid laulupeo ja Pärnu enese pärast juba varem sinna ja muretsesid erakorterid. Sellepärast ja ka suure osavõtjaskunna juures tundsid suvipidulised end vähem ühise perena kui võib olla väikelinnades peet talikongressel. Selleks on ikkagi parim rohi ühiskorter ja edasp. soovitaksin ksv! ksv! küll seda silmas pidada: kõik ühiskorterrisse! Siis ei mõju nii ka „suurlinn“, ei kisu nii tegevast tööst eemale.

Ilmar Tõnisson.

Oma isa vääriline poeg. Tunnustab ainult mõistust ja taht. Tundeile ei kingi tähelepanu.

Eelmisi ridu lugedes tunnen siiski, et olen üleliia musti prille tarvitand. Arvatavasti on nende õnnelikkude muljed, kes ühiskorterris olid, paremad. Pärnus oli siiski palju, palju ilusat ja meelihaaravat, mis jääb meelde kaunima mälestisena ja mida nii väga tahaks jälle uuesti läbi elada. Kas või see esimene koosolek, kus läbirääkimiste ajal kõik meeled helevil olid, kus noored nii innukalt põhjendamatata süüdistused tagasi lükkasid. Ja see tõrvikutega rongikäik, see üle-meelik koosviibimine tõrvikute põledes tuli-riidana . . .

Peatse jälle nägemiseni Tartu noorsootegelaste kursusil. Aleks. Aele.

Viljandis.

Momente Pärnu suvipidustusist.

Sügisel nukrate tuulehülid huludes, meelestuvad soojusküllased päevad suvipidustusil Pärnus. Mõõdudes filmilindina mälu-ekraanil meelestuvad momendid väljasõidust merle, rongkäigust ja tollest lõpppeost poeglaste gümnaasiumi õuel, mis kuidagi lõppeda ei tahtnud.

* * *

Võimsalt lõikas Pärnu lahe siniseid vooge meid kandva a/l. „Greeneni“ kiil. Juukseidsasiv värskere merefuul muutis mõnegi vaikse aatekaaslaste rahutuks, paigal-püsimatuks. Roniti kajuti katusele, et olla aga võimalikult kõrgemal, et võimalduks näha kaugemalle. Laudli, naerdi, naljateldi, määrili käsi tõrvastel terastrossidel ja kõitel. Mõni tundis enese merehaigekski jäävat.

Ent siis tuli abi Valga väikseltsi kaasvõitlejatarilt; too oli kaasa võtnud merele paar sidrunit, ja sai neist meile katuseil olijaile kõigile. Teadmata ta nime ristisin ta Sidrunipreiliiks.

* * *

Hämarduv linn. Tuulehiilidest sahisevail alleedel tõrvik käes astumas kindlates ridades noorte salk, keda kõigist kodumaa

Vidrik Olup.

Kasvult väike kuid vajumult kange. Kõneleb ka kolmeinimeselises seltskonnas ka kõige proosa-lisemaist asjust määratu paatosega.

nurkadest kokku toond nooruslik energia-küllus. Igal südames julgustav tundmine, et ta pole ükski, et temaga unissoonis tuk-suvad paljude kaassammujate südamed. Igal südames õnnehõisk, et on kevad, on noorus, on jõudu, on julgust võidelda kõige selle eest, mis õige tundub.

* * *

Rongkäigu saabudes tagasi lähtekohale lendasid ühislaulu saatel poolpõlend tõrvikud ühisesse hunikusse; lõkendas üles leek. Ning pääle ksv. K. Praakli sütitava kõne pääses vallale ühisest rõõmu- ja elamistuhinast kantuna too lõppidu, mis kütis soojaks kõikide meeled. Unusteti töökoosolekute lõhkepommid, unusteti halb maailm, taheti olla vaid rõõmsad. Mängiti rühmiti ühes kohas ringmänge, teises viimast paari, kolmandas midagi muud. Ei tahetud lahkuda — kuni viimaks too igavesti edasirühkiv aeg näitas uue päeva algust. Minki laiali, südames kahju noist kuldseist päivist.

E. Eilsen.

Noorsoo suvipidustused.

28 juunist—2 juulini toimusid Pärnus esimesed E. Noorsoo Karskusliidu poolt korraldatud laiaulatuslikumad noorsoo suvipidustused. Osavõtjateks registreerus 580 noort üle maa; kuna neist paljud tulemata jäid, võib suvipidustusel viibinute arvu kolmesajaga arvestada.

Samal ajal peeti Pärnus E. Karskusliidu poolt korraldatud karskusliikumise 40. juubelikongressi, mille avamisaktusest ja ühest töökoosolekust osavõtt ka suvipidustuste ka-vas seisis.

Suvipidustused algasid reedel, 28. juunil „Endlas“ peetud suvipidustuste avamis- ja tutvumisõhtuga.

Proloogina kanti ette A. A. Laanessaare „Lõjastpääs“, mille järele E. N. Karskusliidu esimees A. Elango tervitas rohkel arvul suvipidustustele ilmund noori ja neile kaasatundvaid vanu ning palus haridusministri abi F. Mikkelsaart — kes oli viimisel momendil esile kerkind takistuste tõttu Pärnu sõitmata jäänd haridusministri L. Johanson'i asemel sinna sõitnud — avada suvipidustused.

Avakõnes hra Mikkelsaar muuseas konsfateeris häameelega asjaolu, et noorsooliikumise ja noorsoo karskusliikumise piirid tihedalt kokku puutuvad ning tööalad kohati isegi ühte langevad. See on tagatiseks, et tulevikus noortest kui karsketest kodanikest võib loota väärtuslikke tööinimesi. Ühtlasi kinnitas hra Mikkelsaar, et ta kõrgelt hindab noorsooliikumist.

Huvitava peokõne pidas Pärnu poe-gl. gümn. direktor hr. O. Mäik. Kõnede vahel deklameeris prl. M. Lauk (Tallinna II fütarl. gümn.) ja mängis klaveril prl. M. Kartau (Läänemaa Opet. Seminar).

Tervitustelegramme saabus suvipidustus-lete Ü. E. N. Ühenduse keskjuhatuselt,

E. Noorsotsialistlikult Liidult, Soomest M. Koskimiehelt ja Paide ühisgümn. direk-torilt hr. A. Reebenilt.

Ferdinand Huik.

Endine Trefoonia kuningas (s. t. H. Treffneri gümn. õpilaskonna juhataja). Elukutseline kongresside ja suvipidustuste ülem korraldajur. Läbi ja läbi tubli seltsimees.

Eeskava lõppes ühislauluga, millele järgnesid tants ja ühismängud.

Järgmise päeva (29 juuni) hommikul algas suvipidustuste I töökoosolek.

Esimesena refereeris üliõpil. J. Tõnisson „Isiku väärtustahetest ja ühiskonna väärtus-nõudest“.

Järgnesid õpil. N. Ruusi ja üliõpil. V. Olupi referaadid teemile „Noorte harrastusi ja noorsoo liikumise seisukord tänapäeval“. Referendid väitsid tänapäeva noorsoos oht- ralt levinud olevat halbu harrastusi, vaim- list fardumist ning konstateerisid noorsoo- liikumise surnud punktil olekut. Siiski on olemas häid ennustusi, mis lubavad ole- tada peatset kriisiseisukorrast väljajõudmist. Nii ühesuunaliste, killustuse tõttu tegu- jõuetute liikumiste (noorsepad ja skou- did) koondumispüüded, taas huvi tõusmine noorsooliikumise probleemide vastu, E. Noorsoo Karskusliidu püüded noorsooliu- kumist elustada j. n. e.

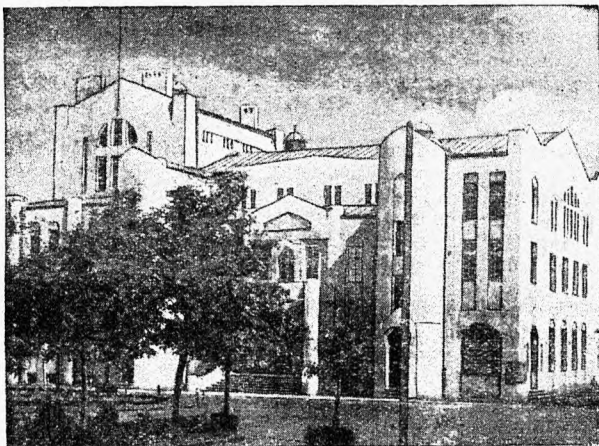
Sõjalise õppuse kooli toomist kritiseeris teravalt õppurkonna seisukohtadest välju- des esimene kõneleja.

Pääle lühikest vaheaega refereerisid „Noorpõlve ülesannetest eesti ühiskondlik-

Tehtud etteheiteid pareeriti liidu juhtide poolt saalitäie noorte üksmeelse aplausi saatel. Väidetakse, et noortele ei saa ligi- neda üksi kuiva karskustööga vaid palju kindlamini viib sihile meetod, kus kasute- takse kõik abinõud, et neis äratada esmalt idealistlikku ja sotsiaalset ellusuhtumist. Sellise idealistliku ilmavaate iseenesestmõis- tetavaks osaks on täiskarskus. Tuleb püüda uuesti elustada täiskarsket noorsooliikumist. Kuna karskusküsimust käsitletakse tali- kongressidel, siis kavatakse edaspidigi suvipidustustel muid probleeme (näit. kir- janduskunsti) harutada.

Mis puutub sellesse, et noorsoo kars- kusliikumine radikaalset ilmet kannab, siis on see loomulik, noored on ikka radikaal- semad kui vanad.

Politiilise ilme leidmine liikumisel põh- jeneb aga lausa eksitusel.

Teater „Endla“ Pärnus.

kultuurilises elus“ üliõpil. A. Kung ja mag. A. Elango.

Referent A. Kung peatub pikemalt meie tänapäeva poliitilise ja kultuurilise elu juu- res, osutades siin ilmenevatele puudusile, mille kõrvaldamisele noorte kohus täismees- teks sirgudes on asuda. Edasi loetleb rea positiivseid ülesandeid, mis juba noortele jõukohased nagu: elureform, keeleuue- duse aktiivne pooldamine j. m.

Mag. A. Elango võttis kokku seda, mis iga teatud aastate vahemaa ja kultuurilise arengu takka kultuurilisse võitlusse kerki- vat noorpõlve vanemast põlvest lahutab, rõhutades eriti erinevat elutunnet.

Referaatidele järgnevad elavad läbirää- kimised. Õhk tundub elektriseerituna. Vanemad tegelased (pr. H. Põld, pr. H. Mäelo) teevad noorsoo karskusliidu juhti- dele etteheiteid, et need suvipidus- tuste kavas karskusküsimusele liig vähe tähelepanu on pöörand ja et noor- soo karskusliikumine liig pahempoolset il- met kandvat.

Lõpuks möönavad ka liikumise senisele suunale kallaletungijad otsuste langetamise liigse kiiruse tõttu johtund valesi tõlgit- semist. Vanade sõnavõtmised muutuvad üha noorte sõbralikumaks.

Noored lahkusid esimeselt töökoosolekult tunde- ga, et väärilt loid lahingu enda au- tonoomsuse, enda poolt valitud töömeetodi ja suuna kaitseks.

Õhtupoolikul võeti osa eesti karskus- liikumise 40 a. kestvuse juubeli kongressi avamisaktusest „Endlas“. Ilmund oli õige rohkearvuline hulk osavõtjaid. Suvipidus- tuste II töökoosolek peeti pühapäeval, 30. juunil, hommikupoolel.

Esimesena andis mag. A. Anni ajaloolise ülevaate elutunde arengust. Järgmine refe- rent Joh. Barbarus peatus uutel vooludel luules ning leidis, et kuigi rõhutatakse kaasaja luule eluvõõrsust, siiski on luule tõeliselt elule lähenend. Viimasena kõne- les dr. med. J. Vilms teemal „Noorsugu ja elurõõm,“ käsitledes neid alasid ja aateid,

mille viljelemine täidab noored rõõmu ja õnnetundega.

Samal päeval kell 1/5 sõideti aurik „Greneniga“ merele, kus viibiti üle kahe tunni lauldes ja vesteldes.

Õhtul oli korraldet „Endlas“ noorte kunstiohtu. Esinesid: Pärnu poegl. gümn. sümfoonia orkester, Pärnu tütarl. gümn. õpilasühing „Lotose“ plastikatrupp, klaveril — H. Neumann (Võru tütarl. gümn.), E. Paulus ja A. Villmann (Läänemaa õpet. seminar), viiulil — E. Kurrik ja E. Kanter (Läänemaa õpet. seminar), laulus H. Mühlmann (Pärnu poegl. gümn.), plastikas P. Lindenau ja A. Peipsi (Tartu tütarl. gümn.) ning Läänemaa õpet. sem. kõnekoor. Ühflasi avati noorte luuletusvõistlustel auhinnatud luuletuste nimiümbrikud ning kanti ette auhinnatud luuletusi. Ettekanded õnnestusid hästi.

Esmaspäeval 1. juulil võeti osa juubelikongressi I töökoosolekust. Refereerisid prof. P. Põld ja mag. A. Anni teemile „Kokkuvõtteid meie tänapäeva seltskonna ideoloogiast ja selle arenemise sihtjooni“, dir. H. Roos „Eesti koolist ja karskusküsimusest“ ning mag. A. Elango „Noorpõlve suhtest karskumõttele“.

Viimane analüüsis alguses neid põhjusi, mis noori alkoholi tarvitamisele meelitavad, ettekande teises osas andes ülevaate meie noorsooorganisatsioonide karskusmeelsusest.

Sama päeva õhtul oli korraldet tõrvikutega ja laternatega rongikäik läbi linna. Peatuti tütarl. gümn. hoone ees, kus parajasti juubelikongressi osavõtjad teelaus koos viibisid. Noorte tervitused vanadele aatekaaslastele andis edasi hoogsas kõnes üliõpil. V. Olup, millele vastas V. Ernits. Tagasiõudnud lähtepunkti, poegl. gümn. hoovi, algasid mängud ja „sõõri“ tegemine ning nende lõppedes olid läbi need neli kaunist ja osavõtnuile kauaks meelde jäävat päeva. Üldiselt võib suvipidustusi täitsa kordaläinuiks pidada. (Allpool osutan mõningaid puudusi.) Sama konstateerib ka pidustuste eest vastutaja Pärnu poegl. gümn. direktor hr. O. Mälk lausudes: „Tänavusi suvipidustusi tuleb pidada kordaläinuiks nii sisuliselt kui korralduselt. Praeguse aja noored oskavad väliselt hästi esineda, samuti ollakse sisuliselt palju kaalukamad kui endisil aastail. Ka noorte ja vanade vahekorra loomulikuks kujunemiseks aitavad suvipidustused kaasa, kuna sõnavõtmised vahekordi selgitavad.“

E. Noorsoo Karskusliidu juhatus

uus ametite jaotus on järgmine: Esimees — V. Olup, abiesimees — E. Treu, pääsekretär — A. Küng, sekretärid — A. Tiigane ja A. Meil, lackur — R. Viidebaum, arhivaar — F. Huik.

■ Suvipidustuste mõju osavõtnuile täiel määral maksvusele pääsmist takistasid siiski mõned asjaolud, eeskätt Rootsi kuninga Eestis viibimise suvipidustuste ajaga kokkulangemine, mistõttu tuli pidustuste kava muuta ja lühendada ning mistõttu nii mitmedki osavõtjaiks registreerind noored sel ajal Tallinnas viibides Pärnu sõita ei saand. Samuti mõjus suvipidustustele halvasti Pärnu linn laialiste meelelahutuse võimalustega.

L. Koidula ausammas Pärnus.

Väiksemasse ja igavamasse linna koondununa oleks enam mõjule pääsend kollektiivsuse tunne, oleks enam ühise perena elat kui tehti seda pidustusil. Ka oli kava teoreetilise osaga veidi üle koormat. Töö ja teoretiseerimine on otstarbekohasem päämiselt talikongresside jaoks jätta. Suvipidustuste kavas peaks enam ühiseid matkasid olema. Neid suvipidustusil saadud kogemusi arvesse võttes võib loota järgmiste suvipidustuste (mis arvatavasti peetakse 1930 a. suvel, Otepäas) suuremat kordaminekut.

Noorusjõud IV

noorsooliikumise ajaloo erinumbrina, A. Künigi poolt toimetetuna ilmub neil päevil trükist. Koguteos sisaldab järgmised artiklid: A. Lenotammi, „10 aastat koolinoorsooliikumist iseseisvas Eestis“, mag. H. Moora „E. Noorsoo Rahvusliku Liidu paarist esimesest aastast“, L. Leeman „Uudismaa“ osa meie noorsooliikumises“, A. Künig „Noorsoo karskusliikumine Eestis“, skm. H. Paalman „Skouflus Eestis“, N. Andresen „Noorsotsialistlikust liikumisest Eestis“, R. Janno „Põrandaalustes varjudes“ ning A. K. ülevaated „Noorsooliikumine Eestis 1926—1928“ ja „Noorsoo karskusliikumine Eestis 1926—1928“.

Üle saja leheküljelise peenkirjaga raamatu hinnaks on 1 kroon.

Uueks E. Noorsoo Karskusliidu auliikmeks

valis liidu juhatus mõõdud kevadel Soome Öppiva Noorsoo Karskusliidu esimehe lektor Joh. Fr. Blomgvisti.

Karbikorjandus

karskustöö hääks, mis kevadel traditsioonilisel ajal 5. ja 6. mail pidamata jäi, kuna seks siseministeeriumilt luba ei saadud, peetakse nüüd 5. ja 6. oktoobril. Loa andmise juures on tingimuseks tehtud, et korjajad ei tohi alla 17 aastased olla.

Noorte luuletusvõistluse tagajärjed.

42 autori poolt sissesaadet luuletusi hinnates määras Žürii — koosseisus F. Tuglas, A. Anni ja A. Künig — järgmiselt auhindu:

II auhind — Robert Graubergile (Järva-maa) ja Artur Vassarile (Valga poegl. gümn.)

III auhinna — Bernhard Kangrole (Valga poegl. gümn.) ja N. N.-ile (J. Vestholmi gümn.).

Ergufusaauhinna said: Alma Kaal (Kuresaare ühigümn.) ja Johannes Käosaar (Põltsamaa ühigümnaasium).

Paul Vihalemale ja Helmut Kredemanile,

Paide ühigümnaasiumi noorsoo liidu liikmeile, avaldab E. Noorsoo Karskusliit siinkohal südamlikku tänu väärtuslike kinkituste eest, noorsooliikumise keskarhiivile, käsitsipaljundet ajakirjade kogude näol.

Jooksva materjali rohkuse tõttu (suvipidustused) jäävad käesolevast numbrist välja juba laotud T. Zommersi artikkel „Saulzars“ tööst, A. Elango muljeid Soomest, S. Perv-Prüüsi „Iseloomustavaid jooni noorsooliikumise algpäevilt“ j. m., mis ilmuvad järgmises numbris.

Väljaandja: Eesti Noorsoo Karskusliit. Vastutav toimetaja: mag. phil. Alfred Koort. Tegev toimetus: Aleksander Künig, M. Sarv, F. Huik, E. Kubjas, I. Tõnisson. Toimetuse kõnetunnid: tegevtoimetajal — iga päev 13—1/2 15 Jakobi tän. 8. Toimetuse aadress: Tartu, pstk. 86, telefon 404.

„Kevadiku“ tellimiste kogumise võistlus.

Käesolevaga kuulutatakse välja järjekorraline „Kevadiku“ tellimiste kogumise võistlus.

Kes 1. detsembriks 1929 a. muretsevad kõige enam tellimisi, saavad preemiaiks: esimene F. W. Foersteri teose „Elujuhi“ ja „Noorusjõud“ I, II, III, IV, teine „Noorusjõud“ I, II, III, IV, kolmas A. Elango „Noorsoo karskustöö Eestis“.

Päale selle saab igaüks, kes samaks ajaks muretseb vähemalt 30 tellimist F. W. Foersteri teose „Elujuhi“, vähemalt 15 tellimist „Noorusjõud IV“, vähemalt 5 tellimist J. Järve t „Mehised mehed“.

Nimetet raamatute asemel antakse soovikorral teised samahinnalised E. Karskusliidu ja E. Noorsoo Karskusliidu kirjastusel ilmutud raamatud. Arvestatakse aastatellimisena ka kaks poolaasta tellimist. Tellimisi võib esitada järkjärgult.

Omis asjus.

„Kevadiku“ hinda kõrgendat.

Kuna ajakirja „Kevadiku“ väljaandmine järjekindlalt E. Noorsoo Karskusliidult juurdemaksu on nõudnud, mistõttu liidul võlad on tekkinud, siis oli liidu juhatus sunnitud ajakirja hinda tõstma selle määrani, et levinedes senises ulatuses s. o. 2500 eksemplariks, ajakiri end tasuks.

Selle ainsa (üksteise järele on likvideeritud „Uudismaa“, „Vikerkaar“, „Tõusmed“, „Noorusmaa“) koolinoorsoo ajakirja ilmumise jätkamise tarvidus on loodetavasti kõigile selge. Võib kindlasti oletada, et „Kevadiku“ seismajäämine ähvardab pikema ajaks jätta meie noorsooliikumise ja noorsookarskusliikumise ringkondi ilma häälekanajata.

1929/30 aastaks maksab „Kevadik“ aastas 75 senti ja poolaastas 40 senti. Üksiknumbri hinnaks on 15 senti.

Organisatsioonid, kes tellivad „Kevadiku“ igale oma liikmele, saavad ajakirja endise hinnaga s. o. 50 sendiga aastas. Tellimistelt saavad organisatsioonid 10%.

Ühtlasi palutakse neid org.-e, kellel eelmiste aastate eest „Kevadiku“ arved tasumata, seda võimalikult kiiresti teha.

„Kevadiku“ väljaandmine oleks võimaldud endise hinna juures, kui poleks nii mõnigi org.-oon oma arveid isegi mitme aasta eest tasumata jätnud. Järgmistes „Kevadiku“ numbrites toome nende ebakorreksete org.-ide nimesid.